

Inspiratie voor een duurzaam en natuurinclusief Brabant

De Provinciale Statenverkiezingen van 2023 worden belangrijke verkiezingen. Het is dé kans om natuur en biodiversiteit te versterken, de transitie naar een natuurinclusieve en grondgebonden landbouw verder vorm te geven, de problemen met verdroging, waterkwaliteit, stikstof en klimaat aan te pakken en de omslag naar een duurzame groene economie te stimuleren.

De provincie Noord-Brabant heeft een belangrijke rol in het oplossen van deze grote uitdagingen. Om de komende jaren de juiste stappen te zetten, is het belangrijk dat de provincie haar verantwoordelijkheid neemt. Voor een natuurinclusieve samenleving, voor de biodiversiteit, voor het klimaat en hernieuwbare energie, en voor een circulaire economie. Voor een Brabant met een gezonde lucht, schoon en voldoende (drink)water en een mooie groene omgeving.

In dit pamflet doen we concrete en constructieve suggesties voor het verkiezingsprogramma van politieke partijen die deelnemen aan de Provinciale Statenverkiezingen. Zo laten we zien dat een mooie en duurzame toekomst voor Brabant en de Brabanders mogelijk is.

Natuur & Stikstof

De natuur vormt de basis van ons bestaan en mag daarom geen sluitpost worden in een belangenafweging. Uit het rapport 'Toestand van de Natuur in Brabant' blijkt dat de natuur en de biodiversiteit in de provincie nog steeds op grote schaal verslechtert. Voor het in stand houden en verbeteren van de biodiversiteit is het belangrijk om onze natuur te beschermen. In Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Brabant, maar ook in het landelijk gebied en in de stad.

1 Versterk natuur ook buiten Natura 2000-gebieden

Hoe sterker het netwerk van (aaneengesloten) natuurgebieden, hoe beter de natuur bestand is tegen externe invloeden. De focus van de landelijke stikstofaanpak ligt op de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, de provincie kan daarnaast andere natuurgebieden aanwijzen als provinciaal belangrijk vanwege hun natuurwaarden, landschappelijke waarden of cultuurhistorische kenmerken. Zo werken we in Brabant aan een robuust Natuurnetwerk.

2 Extra stikstofmaatregelen blijven nodig

De stikstofopgave voor onze provincie is enorm. De Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof leunt nog teveel op het maatregelenpakket van het kabinet en daarom blijft het de komende jaren nodig om in Brabant extra maatregelen te treffen om de stikstofdeken terug te dringen, bovenop de landelijk vastgestelde generieke maatregelen. Alleen zo kunnen we de kwetsbare natuur in Brabant redden.

3 Kies voor een integrale aanpak

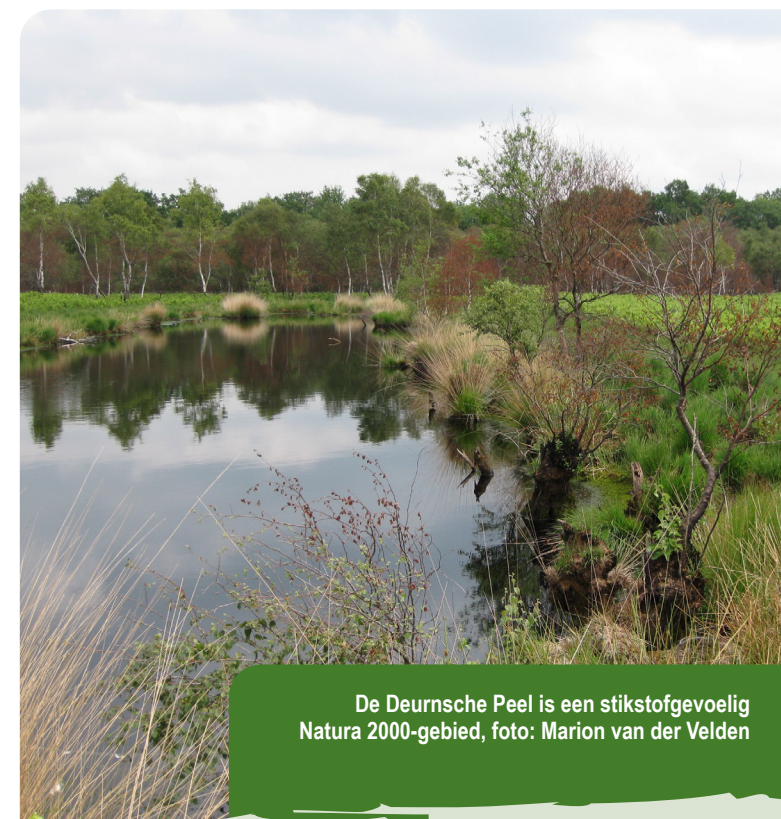
Zorg voor een goede koppeling met de klimaat- en wateropgave. Voorkom dat de landbouwsector binnen een decennium met nieuwe eisen ten aanzien van klimaat en water wordt geconfronteerd. Een integrale aanpak van de opgaven rondom stikstof, klimaat, water en natuurherstel biedt de kans om tot een ontwerp van het landelijk gebied te komen waarin landbouwbedrijven een onmisbare rol hebben en niet keer op keer over de grenzen van het systeem gaan. Benut hiervoor de kansen binnen de sector van boeren die graag willen verduurzamen, hier al mee bezig zijn en boeren die voornemens zijn te stoppen, bijvoorbeeld door gebrek aan een bedrijfsopvolger.

4 Aanpak piekbelasters

Zet vaart achter de uitkoop van de grote piekbelasters in Brabant. Of stimuleer die ondernemers om te verduurzamen, zodat de emissies van stikstof en fijnstof in onze provincie de komende jaren stevig dalen. Verlaag de concentraties aan vee in veedichte gebieden, door de GGD adviezen te volgen wat betreft afstanden tussen o.a. veehouderijen en gevoelige bestemmingen. Verplaatsing van bestaande piekbelasters houdt de productie en de omvang van de huidige uitstoot in zekere mate in stand en draagt daardoor amper bij aan het terugdringen van de stikstofdeken of oplossen van de klimaatopgave. Financiering van dergelijke maatregelen is dan ook weinig doelmatig en zou zoveel mogelijk moeten worden voorkomen.

5 Trek actief lege vergunningruimte in

De stikstofdoelen die het kabinet heeft vastgesteld, kunnen alleen worden behaald als de hoeveelheid stikstof in de praktijk stevig daalt. Het intrekken van ongebruikte stikstofrechten is daarbij de minst verstrekkende en minst pijnlijke maatregel, want die vergunningruimte wordt immers niet gebruikt. Naar verwachting gaat 30% van de veehouders stoppen. Hier ligt een grote kans om een reductie te bewerkstelligen die niet ten koste gaat van actieve bedrijven. Laat ongebruikte stikstofrechten daarom na verloop van tijd automatisch vervallen of trek deze actief in om daarmee de stikstofopgave te verkleinen.

De Deurnsche Peel is een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, foto: Marion van der Velden

Water & Klimaat

Er is zowel sprake van een klimaatcrisis als een biodiversiteitscrisis. Beide crises versterken elkaar en zijn urgent. De komende bestuursperiode is dan ook cruciaal voor het nemen van maatregelen.

1 Werk aan waterkwaliteit

In 2027 moet Brabant voldoen aan de normen uit de Kaderrichtlijn Water. Dit betekent dat in de Statenperiode 2023-2027 belangrijke maatregelen moeten worden genomen om te zorgen dat Brabant deze Europese afspraken nakomt. Uitstel is daarbij niet langer mogelijk.

2 Zet een rem op intensieve teelten nabij natuur

De laatste jaren schakelen steeds meer agrarische ondernemingen om naar de intensieve teelten van bijvoorbeeld bomen, fruit en lelies. Deze omschakeling leidt naar verwachting tot een toename in het gebruik van bestrijdingsmiddelen en van de beregeningsbehoefte en daardoor verdere verdroging van onze provincie. Gebruik daarom het ruimtelijk instrumentarium om een rem te zetten op intensieve teelten, bijvoorbeeld door het gebruik van bestrijdingsmiddelen en grondwateronttrekkingen in overgangsgebieden rondom natuur te verbieden.

3 Naar een gezonde grondwaterbalans

In Brabant wordt meer grondwater onttrokken dan aangevuld, waardoor de grondwaterstanden dalen en de landbouwproductie en de natuur steeds meer lijden onder

verdroging. Voor herstel van de grondwaterbalans is een waterbesparing van zo'n 35% noodzakelijk. Het gaat dan om grondwater dat wordt gebruikt door de landbouw, de industrie en voor de toenemende drinkwatervraag. Het intrekken van ongebruikte vergunningsruimte is hiervoor alleen onvoldoende. Door meer (schoon) oppervlaktewater vast te houden en te gebruiken neemt de afhankelijkheid van grondwater af. In de industrie moet laagwaardig gebruik van kostbaar grondwater voorkomen worden.

Duurzame energietransitie

Voor een groene en duurzame energietransitie is het nodig dat belangen van natuur en milieu volwaardig worden meegenomen en dat kwetsbare natuurgebieden en waardevolle landschappen worden ontzien. Versnellen en uitbreiden van de uitvoering van de RES'en is nodig en vraagt om creativiteit, zeker nu de congestie op het elektriciteitsnet de realisatie van duurzame initiatieven tegenhoudt. Daarnaast zijn grote stappen nodig om (versneld) naar een gasloos Brabant te komen.

1 Natuurinclusieve inpassing

Maak als provincie een keuze welke locaties wel of niet gewenst zijn voor de realisatie van een wind- of zonnepark. Zorg dat het Natuurnetwerk Brabant gevrijwaard blijft van opweklocaties en zorg dat op andere locaties de parken op een natuurinclusieve manier worden ingepast in het landschap.

2 Stimuleer energiebesparing

Stimuleer het besparen van energie door inwoners, bedrijven en overheden. Iedere kilojoule die niet wordt gebruikt, hoeft ook niet te worden opgewekt. Daarnaast kan de aanpak van onnodige lichtvervuiling in de provincie bijdragen aan energiebesparing.

3 Minimaal 50% lokaal eigendom

Lokaal eigendom is een belangrijk middel om draagvlak voor de energietransitie te versterken. Hiermee blijven de baten van een project in de regio en profiteert de omgeving ervan. Een ander voordeel van een lokale partij als (mede)ontwikkelaar is dat deze de omgeving en de mensen rondom het project kent, en andersom. Met minimaal 50% lokaal eigendom worden de beste voorwaarden gecreëerd voor een gelijkwaardige, open en transparante samenwerking binnen de duurzame energietransitie. Blijf daarom werk maken van lokaal eigendom, geef energiecoöperaties de ruimte en ondersteun hen met behulp van gemeentelijke inkoopkracht.

4 Aardgasvrije wijken

De komende jaren hebben we een flinke opgave om onze wijken en woningen in Brabant aardgasvrij en duurzamer te maken. Stimuleer daarom bewonersinitiatieven, zodat deze transitie zoveel mogelijk door de samenleving wordt gedragen en versneld. Om te helpen bij de aanpak zijn er tools ontwikkeld, die bewoners kunnen gebruiken om aan de slag te gaan met een complex onderwerp als de warmtetransitie. We willen de komende jaren veel Brabantse wijken aardgasvrij maken.

Biologische landbouw in Lage Zwaluwe
foto: Erik van der Burgt

Duurzame landbouw & Voedselvoorziening

De landbouwtransitie in Brabant is in gang gezet, maar gaat nog niet snel genoeg. Zonder scherpe sturing op extensivering en krimp van de veestapel is er een wezenlijk risico dat een werkelijke omslag in de landbouw uitblijft. Ook moeten meer ondernemers meedoen om op korte termijn noodzakelijke stappen te kunnen zetten die leiden tot daadwerkelijke verbetering van de biodiversiteit, gezonde lucht, minder geuroverlast van onder andere mestfabrieken, vitale bodem en schoon en voldoende water.

1 Innovatie is onderdeel van de landbouwtransitie

Er is ruimte voor bewezen innovatie, maar alleen als een onderdeel van de nodige omslag in de landbouw. Zo is de biologische sector al lang innovatief bezig, maak gebruik van deze kennis en innovaties. Eenzijdige focus op technische stalmaatregelen jaagt boeren enkel op kosten, zorgt voor meer energieverbruik en biedt geen eerlijk perspectief. Die investering moeten zij vaak terugverdienen met nog meer vee, nog hogere productie. Daardoor ontstaat het risico van een lock-in. De werking van staltechnieken zoals combi-luchtwassers of emissiearme vloeren valt in de praktijk vaak tegen. De provincie moeten daarom kijken naar een breder maatregelenpakket.

2 Kies voor een integrale aanpak

Kies liever voor echte, integrale brongerichte maatregelen, zoals krimp van de veestapel en een transitie naar een extensieve, natuurinclusieve veehouderij. Dit gaat verder

dan alleen een stalsysteem, maar gaat om een emissiearme bedrijfsvoering, waarbij juist gewerkt wordt met minder inputs van buitenaf (zoals kunstmest, krachtvoer, water, energie en bestrijdingsmiddelen) en meer samen wordt gewerkt met de natuur. Dan zijn er bovendien ook geen mestfabrieken meer nodig, waar geen maatschappelijk draagvlak voor is.

3 Stuur op natuurinclusieve en biologische landbouw

Door om te schakelen naar natuurinclusieve en biologische landbouw en een meer lokaal voedselsysteem zijn we minder afhankelijk van geïmporteerd veevoer, fossiele brandstoffen en chemische middelen. Ook dragen we bij aan internationale biodiversiteitsverplichtingen, voorkomen we natuurschade elders, verkleinen we het risico op nieuwe pandemieën en maken we ons weerbaarder tegen de grillen van de wereldmarkt.

4 Geef ruimte aan boeren die voorop lopen

Voorkom dat koplopende boeren getroffen worden door overheidsbeleid. Natuurinclusieve en biologische boeren zijn vaak al actief op grond dat grenst aan natuurgebieden en soms zelfs in natuurgebieden. Het mag niet zo zijn dat boeren die al jaren op een agro-ecologische manier ondernemen met een gesloten kringloop van eigen voer, het slachtoffer worden van overheidsbeleid. Sterker nog, zij zijn een bondgenoot in het komen tot een goede balans tussen landbouw en natuur. Steun hen en maak onderscheid in beleid waardoor dit soort bedrijven bevoorrecht worden en er een stimulans uitgaat naar andere bedrijven om ook op een natuurinclusieve en/of biologische manier te gaan werken.

Circulaire economie

We moeten verstandig en efficiënt omgaan met onze schaarse ruimte in Brabant, terwijl het oplossen van de wooncrisis vraagt om extra ruimte. Daarnaast moeten we in 2030 in Brabant 50% minder primaire grondstoffen zoals metaal gebruiken. Dat betekent dat er een hoop minder afval moet komen en grondstoffen beter hergebruikt moeten worden, bijvoorbeeld in de woningbouw. Een grote opgave, maar de Brabantse innovatiekracht staat klaar.

Maak werk van de circulaire economie

Stimuleer gemeenten om aan de slag te gaan met circulaire ambachtscentra, waar afval wordt verminderd of als grondstof voor nieuwe producten wordt hergebruikt. Ondersteun innovaties op het gebied van circulaire producten, zoals circulaire bouw- of verpakkingsmaterialen. Zo worden nieuwe groene banen gecreëerd, soms specifiek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Bouwen voor de toekomst

Doorgaan met bouwen op de traditionele manier zorgt voor een toename van broeikasgassen en voor logistieke congestie. Om de wooncrisis op te lossen moeten woningen zoveel mogelijk met duurzame materialen worden gebouwd en moeten nieuwe woonwijken niet alleen het tekort aan betaalbare woningen helpen oplossen, maar ook een bijdrage leveren aan andere grote maatschappelijke opgaven zoals de klimaat-, stikstof en natuurcrisis. Stimuleer daarom de ontwikkeling van duurzame bouwmaterialen en help met kennisdeling over duurzaam bouwen tussen overheden.

Duurzame mobiliteit & Infrastructuur

De provincie Noord-Brabant kan de bereikbaarheid voor haar inwoners verbeteren door in te zetten op duurzame mobiliteit. Daarnaast zijn er grote kansen om de klimaat- en stikstofuitdagingen aan te pakken en de leefbaarheid in de provincie te verbeteren.

Stimuleer duurzame mobiliteit

Door gebruik van de fiets, bus, trein en elektrische (deel) auto's te stimuleren, worden die vormen van mobiliteit een aantrekkelijk alternatief voor de auto en het vliegtuig. Daarnaast moet spreiding van het gebruik van onze wegen worden verbeterd om files te voorkomen, bijvoorbeeld door telewerken te promoten. De provincie kan hierin het goede voorbeeld geven voor haar werknemers en de inwoners van Brabant.

Voorkom onnodig asfalt

Financiële middelen voor infrastructuur moeten vooral bijdragen aan projecten die duurzame mobiliteit faciliteren, zoals snelfietspaden, busbanen en OV-hubs. Dan hoeft het wegennet niet verder te worden uitgebreid en kan Eindhoven Airport op termijn krimpen. Brabant beschikt al over een uitgebreid wegennet; meer asfalt trekt nog meer verkeer aan. Met alle gevolgen voor de leefbaarheid en luchtkwaliteit. Voorkom dus onnodige wegprojecten in de toekomst.

Kledingruilatelier Awesome maakt babyjurkjes van oude overhemden, foto: Erik van der Burgt

Samen maken we het verschil

De urgentie is groot om met elkaar te investeren in een duurzaam Brabant. Met elkaar kunnen we de komende bestuursperiode grote stappen zetten.

Veel Brabanders willen ook meedoen aan het vergroenen en verduurzamen van hun leefomgeving. Zo planten we met elkaar bomen, koppelen we regenpijpen af en richten we energiecoöperaties op. De potentie ligt voor het oprapen, het is nu aan de provincie om deze kansen ook te pakken. Samen met de Brabantse politiek, maatschappelijke partners en onze gezamenlijke achterban blijven we ons graag inzetten om Brabant mooier en duurzamer te maken. De Brabantse Milieufederatie en onze 115 aangesloten organisaties denken en doen graag mee.

Zo bouwen we met elkaar aan een natuurinclusieve samenleving!